

СЎЗ САНЪАТИ ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ

8 ЖИЛД, 1 СОН

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА

ТОМ 8, НОМЕР 1

INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

VOLUME 8, ISSUE 1

СЎЗ САНЪАТИ ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА | INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

№1 (2025) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9297-2025-1>

Бош муҳаррир:

Тўхтасинов Илҳом

п.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Бош муҳаррир ўринбосари:

Главный редактор:

Тўхтасинов Илҳом

д.п.н., профессор (Ўзбекистон)

Заместитель главного редактора:

Editor in Chief:

Tuhtasinov Ilhom

DSc. Professor (Uzbekistan)

Deputy Chief Editor

ТАҲРИРИЙ МАСЛАҲАТ КЕНГАШИ

Назаров Бахтиёр

академик. (Ўзбекистон)

Якуб Умарўгли

ф.ф.д., профессор (Туркия)

Алмаз Улви Биннатова

ф.ф.д., профессор (Озарбайжон)

Бокиева Гуландом

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Миннуллин Ким

ф.ф.д., профессор (Татаристон)

Махмудов Низомиддин

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Керимов Исмаил

ф.ф.д., профессор (Россия)

Жўраев Маматкул

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Куренов Рахиммамад

к.ф.н. (Туркменистон)

Кристофер Жеймс Форт

Мичиган университети (АҚШ)

Умархўжаев Мухтор

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Мирзаев Ибодулло

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Болтабоев Ҳамидулла

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Дўстмухаммедов Хуршид

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Лиходзиевский А.С.

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Сиддикова Ирода

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Шиукашвили Тамар

ф.ф.д. (Грузия)

Туробов Бекпулат

масъул котиб, PhD, доцент
(Ўзбекистон)

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Назаров Бахтиёр

академик. (Ўзбекистон)

Якуб Умар оглы

д.ф.н., профессор (Туркия)

Алмаз Улви Биннатова

д.ф.н., профессор (Азербайджан)

Бакиева Гуландом

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Миннуллин Ким

д.ф.н., профессор (Татарстан)

Махмудов Низомиддин

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Керимов Исмаил

д.ф.н., профессор (Россия)

Джўраев Маматкул

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Куренов Рахиммамад

к.ф.н. (Туркменистон)

Кристофер Джеймс Форт

Университет Мичигана (США)

Умархаджаев Мухтар

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Мирзаев Ибодулло

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Балтабаев Ҳамидулла

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Дустмухаммедов Хуршид

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Лиходзиевский А.С.

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Сиддикова Ирода

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Шиукашвили Тамар

д.ф.н. (Грузия)

Туробов Бекпулат

отв. секретарь, PhD, доцент
(Ўзбекистон)

EDITORIAL BOARD

Bakhtiyor Nazarov

academician. (Uzbekistan)

Yakub Umarogli

Doc. of philol. scien., prof. (Turkey)

Almaz Ulvi Binnatova

Doc. of philol. scien., prof. (Azerbaijan)

Bakieva Gulandom

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Minnulin Kim

Doc. of philol. scien., prof. (Tatarstan)

Mahmudov Nizomiddin

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Kerimov Ismail

Doc. of philol. scien., prof. (Russia)

Juraev Mamatkul

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Kurenov Rakhimmamed

Ph.D. Ass. Prof. (Turkmenistan)

Christopher James Fort

University of Michigan (USA)

Umarkhodjaev Mukhtar

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Mirzaev Ibodulla

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Boltaboev Hamidulla

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Dustmuhammedov Khurshid

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Lixodzievsky A.S.

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Siddiqova Iroda

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Shiukashvili Tamar

Doc. of philol. scien. (Georgia)

Turobov Bekpulat

PhD Ass. prof. Senior Secretary
(Uzbekistan)

PageMaker | Верстка | Саҳифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot город Ташкент,

улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,

Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

1. Raxmatullaeva Guljaxon Normo‘min qizi INSON ICHKI OLAMI NEGATIV KONSEPTLARINING LINGVO-KOGNITIV TAHLILI (g`am-anduh (qayg`u), mahzunlik, iztirob konseptlari misolida).....	5
2. Xamrayeva Zebiniso Xaydarovna A COMPARATIVE STUDY OF THE COMPLEX SYNTACTIC CONSTRUCTIONS BASED ON ENGLISH LANGUAGE MATERIALS.....	11
3. Esanova Zebo Ikrom qizi ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA DISKURS TUSHUNCHASI VA UNING O‘RGANILISHI.....	17
4. Abdullaeva Sanobar Bakhrillaevna BIBLICAL PHRASEOLOGY DESCRIBING THE SOCIAL POSITION OF A PERSON.....	23
5. Kozieva Iqbol Kamiljonovna METHODS OF ANTHROPOLOGICAL RESEARCH.....	27
6. Эпрашева Т.А. ХАЛҚАРО СОЛИҚ ХУЖЖАТЛАРИДА СОЛИҚ ТЕРМИНОЛОГИЯСИНИНГ ҚИЁСИЙ ВА ТИПОЛОГИК ТАҲЛИЛИНИ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ.....	35
7. Kushatova Nargiza Rustamovna TEODOR DRAYZERNING BAXTIQARO KERRI ROMANIDA XRONOTOP: ZAMON VA MAKONNING POETIK TASVIRI”.....	40
8. Ergashova Baxora Sayfillo qizi, Janna Tsulimova ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НАСТОЛЬНЫХ ИГР В ОБУЧЕНИИ ИТАЛЬЯНСКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ: ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	47
9. Obloqulova O‘g‘iloy Abdurayim qizi MILLIY VA MADANIY QADRIYATLARNING REKLAMA MATNLARDA IFODALANISHI.....	51
10. Rakhimova Nodira Kamolovna INTERTEXTUALITY IN TRANSLATION: THEORETICAL INSIGHTS AND PRACTICAL APPROACHES.....	55
11. Xaydarova Nigora Tuxtasinovna GENDER MULOQOTINING PSIXOLOGIK ASOSLARI.....	66
12. Bekturodova Feruza Dilmurat qizi XITOIY TILIDAGI FIZIK ATAMALAR SHAKLLANISHINING LINGVISTIK TAMOIYILLARI.....	71
13. Boymurodova Dilafruz Dilshod qizi YAPON TILIDA YOZUV TIZIMI RIVOJLANISHI VA HIRAGANA, KATAKANA, KANJILARNING FONETIK KATEGORIYALARI.....	75
14. Gulzor Baxriddin qizi Temirova THE NATURE OF A JOURNALIST'S POSITION IN POLITICAL COMMENTARY AND ITS CONCEPTUAL ASPECTS.....	80
15. Aminova Lola Alimovna TURK TILIDA YAXSHI TILAK BILDIRISH VA ILTIFOT SO‘ZLARI.....	86
16. Najmiyeva Po‘lotoy Tilavmurodovna KELISHIK QO‘SHIMCHALARINING TARIXIY TADQIQI.....	94
17. Tilovova Go‘zal Rustamovna TERMINOLOGIYA VA LUG‘ATSHUNOSLIKNING O‘ZARO BOG‘LIQLIGI.....	99
18. Nilufar Abduraxmonova, Tirkashev Jasurjon Uktam o‘g‘li OTLARNING SEMANTIK TASNIFIDA XALQARO STANDART TEGLAH TIZIMLARIDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	103
19. Shoxida Ulugova Shoxruxovna POETIK NUTQDA INDIVIDUAL METAFORIK KONSEPTLARNING FAOLASHUVI.....	115
20. Lutfillovna Faxriniso Maxmudovna YAPON TILI IYEROGILFLARINING PAYDO BO‘LISH TARIXI.....	120

21. Eshanova Zilolaxon Qo‘chqarovna ISTIQLOL DAVRI O‘ZBEK SHE‘RIYATIDA XALQ ERTAKLARI BADI‘Y SINTEZI.....	125
22. Халмурадова Зебинисо Шавкатовна ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АНТРОПОНИМОВ В ТЕКСТАХ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ.....	132
23. Умитой Хушвақтова ЁЗУВЧИ ЗУЛФИЯ ҚУРОЛБОЙ ҚИЗИ АСАРЛАРИДА ПАРАЛИНГВИСТИК ВОСИТАЛАР.....	138
24. Alimova Sevara Farxadovna XITOIDA RANG MADANIYATINING KELIB CHIQISH.....	145
25. Fayzullaeva Zebuniso Abdulkarimovna DAS LEHREN DER MODI DER VERBEN DES DEUTSCHEN ANHAND DER TRADITIONELLEN UND NEUEN METHODEN.....	149
26. Razmuxamedova Fotima Jahongir qizi XITOI TILIDAGI QON-QARINDOSHLIK TERMINLARINING LINGVISTIK TAHLILI.....	154
27. Sayyora Tagaeva, SH.Mustanova MADANIYAT, BILIM VA TIL – SEMANTIK TIPOLOGIYA TALQINIDA.....	160
28. Odinoxon Qulmuradova JURNALISTIKADA DIALOGIK JANR TUSHUNCHASI, UNING O‘ZIGA XOSLIGI VA TASNIFI.....	164
29. O‘ng‘alova Zulayho Xolboy qizi ASQAD MUXTOR ASALARIDA ZAMON, MAKON VA MUHIT TASVIRI.....	171
30. Xolida Yo‘ldasheva MATN TIPOLOGIYASIGA ANTROPOTSENTRIK YONDASHUV.....	177
31. Ibragimova Shahnoza Xalilovna LINGUOPOETIC AND LINGUISTIC FEATURES OF ERNEST HEMINGWAY’S NOVEL “A FAREWELL TO ARMS”.....	182
32. Sadriddinzoda Safiya Shaxobiddinovna AMPHIBOLOGY IN ENGLISH RELIGIOUS LEXICOLOGY.....	187
33. Esirgapov Mukhiddin Nizomiddinovich THE INFLUENCE OF THE INTERNET AND DIGITAL TECHNOLOGIES ON THE ENGLISH LANGUAGE....	193

Gulzor Baxriddin qizi Temirova
PhD Candidate, Uzbekistan State
University of World Languages

THE NATURE OF A JOURNALIST'S POSITION IN POLITICAL COMMENTARY AND ITS CONCEPTUAL ASPECTS

 <https://doi.org/10.5281/zenodo.15521347>

ABSTRACT

In the current era of development, politics is a constantly evolving field, and with it, the role of journalism in politics is constantly changing. This article discusses the importance of the journalist in the political environment and some of the advantages of political journalism. It also examines the situations and difficulties that journalists may encounter when covering political processes. Their various roles in the political process and the main aspects of the impact of their activities on the political environment are discussed.

Keywords: journalist, political journalism, media, political process, mass media, public, publishing

Гульзор Бахриддин кызы Темирова

Аспирант Узбекского государственного университета мировых языков

ПРИРОДА ПОЗИЦИИ ЖУРНАЛИСТА В ПОЛИТИЧЕСКОМ КОММЕНТАРИИ И ЕЁ КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ

АННОТАЦИЯ

В современную развивающуюся эпоху политика является постоянно развивающейся сферой, и вместе с ней постоянно меняется роль журналистики в политике. В статье рассматривается значение журналистской личности в политической среде и некоторые преимущества политической журналистики. В нем также рассматриваются ситуации и трудности, с которыми могут столкнуться журналисты при освещении политических процессов. Обсуждаются их различные роли в политическом процессе и основные аспекты влияния их деятельности на политическую среду.

Ключевые слова: журналист, политическая журналистика, СМИ, политический процесс, масс-медиа, общественность, издательское дело

Temirova Gulzor Baxriddin qizi

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti tayanch doktoranti

SIYOSIY SHARHDA JURNALIST POZITSIYASINING TABIATI, UNING KONTSEPTUAL JIHATLARI

ANNOTATSIYA

Hozirgi rivojlanayotgan davrda siyosat muntazam rivojlanib boruvchi soha bo'lib, u bilan birga jurnalistikaning siyosatdagi o'rni ham doimiy ravishda o'zgarib turadi. Ushbu maqolada jurnalist shaxsining siyosiy muhitdagi ahamiyati va siyosiy jurnalistikaning ba'zi afzalliklari muhokama qilinadi. Shuningdek, jurnalistlarning siyosiy jarayonlarni yoritib berishlarida duch kelishi mumkin bo'lgan vaziyatlar, qiyinchiliklar ham ko'rib chiqiladi. Ularning siyosiy jarayondagi turli rollari hamda faoliyatining siyosiy muhitga qiladigan ta'sirlarining eng asosiy jihatlari muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: jurnalist, siyosiy jurnalistika, axborot vositalari, siyosiy jarayon, ommaviy axborot, jamoatchilik, nashriyot.

Siyosiy jurnalistika bu siyosatdagi dolzarb voqealar haqida ma'lumot to'plash, baholash va tarqatish amaliyotidir. U ko'pincha siyosiy arboblardan, partiyalar, saylovlar va siyosatlarga e'tibor qaratadi. Siyosiy jurnalistika - siyosiy qarorlar, kompaniyalar va yangiliklarni yorituvchi jurnalistika sohasi. Bundan tashqari, nomzodlar haqida ma'lumot to'plash va ularning qilgan ishlari to'g'risida hisobot berishni o'z ichiga oladi. Bu siyosatga qaratilgan jurnalistikaning bir turidir. Ushbu jarayon "siyosiy hisobot" deb ham ataladi. Bu sohada faoliyat ko'rsatuvchi jurnalistlarning vazifasiga nafaqat yangilikni yetkazish, balki uni tahlil qilib, bu borada amalga oshirilayotgan ustuvor vazifalar to'g'risida hisobot berish ham kiradi. Siyosiy jurnalistika professional jurnalistikaning siyosiy voqealar, muammolar, kompaniyalar va boshqalarni yoritish va tahlil qilish bilan shug'ullanadigan bo'limidir.

Jurnalistika siyosatchilarning xatti-harakatlari haqida jamoatchilikni xabardor qilishning kuchli vositasidir. Jurnalistlarning bu borada faoliyat yuritishi esa siyosatchilarning mas'uliyatini oshirishga va saylovchilarga saylovlarda munosib nomzodga ovoz berishlarida yaqindan yordam beradi. Jurnalist davlatning ishonchli vakili sifatida siyosiy jarayonlarda xolis bo'lishi kerak. Bundan tashqari, o'zining subyektiv fikrlashlari, tahlillari orqali oddiy xalqning siyosiy ongini yuksaltirishda, huquqiy ongini oshirishda beminnat xizmat ko'rsatishi lozim. Bunda eng avvalo, jurnalistning o'zi bu sohada yuksak darajada bilim va salohiyatga ega bo'lishi maqsadga muvofiq. [Voronova, 2013, 300-307]

Jurnalistning siyosiy sharhdagi ahamiyati haqida gap ketganda, muhokamada nafaqat axborotni tarqatish, balki ommaga taqdim etilayotgan axborotning sifati va dolzarbligi ham baholanadi. Siyosiy jurnalistlar mamlakat demokratiyasida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ular har doim millat siyosatiga murojaat qilishda qatnashgan. Demokratiya himoyachisi rolini bajarishda ular vakili bo'lgan matbuot va siyosatchilar o'rtasida keskinlik ko'pincha kuchayadi. Jurnalistlarning siyosiy kuchi ko'p odamlarni qiziqtiradigan mavzudir [Toshpulatova N., Saidov F, 2019, 56]. Uning axboroti ba'zan millatning salbiy tomonlariga haddan tashqari ko'p e'tibor qaratishda, davlat siyosati bilan bog'liq muhim masalalarni juda soddalashtirishda yoki e'tibordan chetda qoldirishda, siyosiy tarfakashlikning qabul qilingan jihatida ayblanadi. Aslida, ular berayotgan siyosiy hisobotlar ommaviy axborot vositalari madaniyatining rivojlanishi va o'sishiga olib keladi. Bu esa oshkorlik, shaffoflik ustunlik qilayotgan jarayonlarga xalqning qiziqishini orttirib beradi. Jurnalistlar hamisha hukumat ustidan tergov olib borgani uchun davlat sektoridagi mansabdor shaxslarning mas'uliyati kuchaygan. Operativ jurnalistika siyosiy masalalarni efirga uzatish, etnik xilma-xillikni ko'rib chiqish va jamiyatga ta'sir etuvchi turli muammolarni hal qilish orqali jamiyatda demokratiyani targ'ib qilishning samarali vositasi sifatida qo'llanilgan. O'zbekistonda jamoat teleradiokompaniyalari barcha darajalarda mas'uliyat va demokratiyani ta'minlashning samarali vositasi sifatida tergov jurnalistikasining rolini oshirib beradi. Siyosiy jurnalistika tinchlik va ijtimoiy konsensus o'rnatishga yordam berdi. Bu ikki jihat bo'lmasa, demokratiya tahdid ostida qolishi muqarrar. Siyosiy jurnalistika hukumat va xalq o'rtasida tinch vositachilik platformasini taklif etadi. Ammo, agar har bir jurnalist "haqiqat, ezigulik va adolat" tarafdori bo'lsa, munozaralar, nizolar, har qanday masala yuzasidan har bir munozarada faqat bitta xulosaga kelishi mumkin. Axir, bitta haqiqat bor, garchi unga boradigan yo'l uzoq. Ammo muammoning faqat kognitiv, gnoseologik jihatini nazarda tutadigan bo'lsak,

yagona haqiqat haqidagi xulosa qonuniydir. Sof gnoseologik nuqtai nazardan, haqiqatan ham intilishi kerak bo'lgan yagona haqiqiy hukm bo'lishi kerak.

Jurnalistikaning "to'rtinchi hokimiyat" sifatidagi ta'siri qanchalik keng bo'lsa va uning jamiyatdagi faolligi qanchalik yuqori bo'lsa, turli ijtimoiy kuchlar tomonidan shunchalik ko'p tanqid qilinadi. Albatta, jurnalistlarning chiqishlari yuzasidan shikoyatlar, faktlarni yetarlicha bilimga ega emasligi, voqea-hodisalarni xolisona talqin qilayotgani, noto'g'ri pozitsiyani himoya qilishda biryozlama, bir yozlama yondashayotgani kabilar kabi ayblovlar ham tez-tez uchrab turadi. Bunday shikoyatlar turli ijtimoiy kuchlarning harakat erkinligi sharoitida, ayniqsa, ular o'rtasidagi keskin nizolar, g'oyalar va intilishlarning keskin to'qnashuvi davrida tez-tez uchrab turadi.

Agar jurnalistga, nashrga yoki dasturga nisbatan bunday da'volar haqiqatan ham asosli bo'lsa, u holda jurnalistik tanqidga nisbatan to'g'ri munosabatda bo'lish tabiiy holdir. Tanbehlar jurnalistning tutgan pozitsiyasi bilan kelishmovchilikdan kelib chiqsa, bu boshqa masala. Albatta, pozitsiya izchil ishlab chiqilishi, keng qamrovli, tizimli ravishda butun ijtimoiy masalalar doirasini qamrab olishi yoki aksincha, noaniq, qisman asoslangan, nomuvofiq, yomon ifodalangan bo'lishi mumkin. Jurnalist muayyan ijtimoiy qatlamlar va ularni qo'llab-quvvatlovchi tomonlarni himoya qilib, aniq va keskin gapirsa, u matnlarda ochiq namoyon bo'lishi yoki yashirin bo'lishi, bilvosita ifodalangan ko'rinishda namoyon bo'lishi va shunga mos ravishda o'z pozitsiyasi, partiyalar, guruhlar, biron-bir kuchlar nomidan "mustaqil", "sog'lom fikr" deb e'lon qilinishi mumkin. Biroq, har qanday holatda, ma'lum ijtimoiy kuchlarning manfaatlarini ifodalash, va himoya qilish sifatidagi pozitsiya jurnalistlarning hayotiy hodisalarga yondashuvini, ularni tushunish va baholashni, taklif etilayotgan echimlarning mohiyatini belgilaydi.

Siyosiy masalalar yoki sport muammolari bo'yicha o'z pozitsiyasini himoya qilish va kerak bo'lganda aniqlashtirish, tuzatish va rivojlantirish kerak. Biroq, o'zgacha bo'lganlar e'tirozlariga javob berish uchun quyidagi variantlardan biri etarli darajada etarli bo'lmaydi. Birinchisi, nohaq ko'rinadigan e'tiroz va ayblovlarni e'tiborsiz qoldirish va o'z holicha davom etish, faqat argumentni kengaytirish, to'ldirish va mustahkamlashdir. Oxir oqibat, agar ular jurnalist tomonidan qabul qilingan pozitsiyadan to'g'ri bo'lsa, o'zgachalar tomonidan qabul qilinmasa, unda kelishmovchilik epistemologik emas, balki ijtimoiy tekislikda yotadi. Shuning uchun, o'z holicha davom etish yanada qizg'in e'tirozlarni keltirib chiqarishi mumkin, bu esa kelishmovchilikning kuchayishiga olib keladi. Ikkinchisi, o'tkir qirralarni yumshatish, tekislash va norozilarning yaxshilik, haqiqat va adolat haqidagi g'oyalarga asoslangan e'tirozlari va dalillariga javoban keskin dalillarni olib tashlash orqali erishiladi.

O'zining ekstremal shaklida, bu o'z asarlaridan qiymat mulohazalari va xulosalarni yo'q qilish istagi. Ko'pincha sof ma'lumot bu faqat faktlarni yetkazish, o'z qarashlarini ifoda etishni istisno qilgan holda, guvohlarga voqealar haqida guvohlik berish imkoniyatini ta'minlaydi, deb o'ylashadi. Biroq, pozitsiya hali ham yashirin shaklda - suhbatdoshlar va mualliflarni tanlashda, material tanlashda, matnlarni qurishda, hatto foydalanilgan lug'atda ham ko'rinadi. Sof ma'lumot - bu illyuziya va ko'pincha zararli, agar u tomoshabinlar uchun to'g'ri g'oyalarni ishlab chiqishni qiyinlashtirsa. Uchinchi variant - tomoshabinlarga turli xil yondashuvlar, fikrlar va qarashlarni taklif qilish, shu bilan muvozanatli ma'lumotni taqdim etish, barcha nuqtai nazarlarni taqdim etish, lekin o'zingiznikini bildirmaslik. Jurnalist, albatta, auditoriyani jamiyatning turli qatlamlarida ishlab chiqilgan g'oyalarning to'liq to'plami bilan tanishtirishi uchun turli xil faktlar, qarashlar va fikrlarni etkazishi shart. Aks holda, biryozlamalik va bir yozlamalik muqarrar, bu esa maqbul echimlarni topishni qiyinlashtiradi. Ammo jurnalist o'z nuqtai nazarini faol e'lon qilmasdan va tasdiqlamasdan turib, o'zini bir qator qarashlarning passiv "diktori" roli bilan cheklab qo'ya oladimi?

Jurnalistik pozitsiyani ifodalashning har bir shakli o'z haqiqatiga ega. Birinchi holda, bu to'g'ridan-to'g'rilik va o'z qarashlarini himoya qilish; ikkinchisida - murosaga intilish, norozilikni hurmat qilish; uchinchisida - barcha hukmlarning xolis taqdim etilishiga g'amxo'rlik qilish. Alohida ishda pozitsiyani oshkor qilish (yoki yashirish) ning alohida holati sifatida ushbu shakllarning har biri mumkin va aslida o'zini namoyon qiladi. Biroq, mutlaqlashtirish va ularga rioya qilish jurnalistikaga doimo zarar etkazadi, chunki ular uning asl mohiyatini har tomonlama ijtimoiy yo'naltirish va xabardorlikka erishish omili sifatida to'liq namoyon bo'lishiga yo'l qo'ymaydi [Biagi, 2005, 147]

Binobarin, har qanday ommaviy axborot vositalari uchun printsiplial jihatdan muhim asos sifatida, ijtimoiy mavqening namoyon bo'lishining boshqa to'rtinchi shakli talab qilinadi, garchi u tarkibiy qismlar sifatida qayd etilgan uchtasini o'z ichiga oladi. Uning mohiyati dialektik ko'rinadi, chunki u o'z pozitsiyasini taqdim etish va bahslashda qat'iylikni va shu bilan birga boshqa ijtimoiy kuchlarga va ularning to'g'ri bo'lgan g'oyalari nisbatan bag'rikenglik bilan munosabatda bo'lishni talab qiladi, bu norozilarning haqiqiy ehtiyojlarini tushunish va hisobga olishning samimiy istagida namoyon bo'ladi. Shu sababli, ijtimoiy pozitsiyani namoyon qilishning to'rtinchi shaklidagi asosiy narsa - bu kelishmovchiliklarni keltirib chiqaradigan ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan muammoni hal qilishda umumiy yondashuv yoki hech bo'lmaganda o'zaro yondoshuvlar asosida murosaga erishish asosida izlash amalga oshiriladi.

Turli xil guruhlardan iborat zamonaviy, murakkab tashkil etilgan jamiyatda barcha ijtimoiy muammolarni hal qilishning umumiy jihati, shubhasiz, insoniyat taraqqiyoti jarayonida rivojlangan, barcha odamlarni birlashtirgan va har birining hayotining eng xilma-xil sohalarida: siyosat va iqtisodiyotda, davlat va shaxsiy hayotda, mamlakatlar va shaxslar o'rtasidagi munosabatlarda, xulq-atvori uchun zamin yaratadigan umuminsoniy gumanistik qadriyatlardir. Turli kuchlar tomonidan qarama-qarshilik va g'alaba sari kurashish istagi insoniyatning mavjudligiga tahdid solayotgan yangi tsivilizatsiya sari intilayotgan, o'zaro bog'langan yagona jahon hamjamiyatini shakllantirishning zamonaviy sharoitida jurnalistika uchun umuminsoniy insonparvarlik qadriyatlari alohida ahamiyat kasb etadi. Umumjahon insoniy qadriyatlar insoniyatning insoniyat vakili sifatidagi hayotining negizida ko'rinadi va biz XXI asrning yangi jahon tsivilizatsiyasi sari qadam tashlagan sari, ularning doirasi tobora kengayib boradi va ularning roli tobora ko'proq ahamiyat kasb etib, ijtimoiy hayotning tobora ko'proq sohalarini o'z ta'sir doirasiga qamrab oladi.

Albatta, jurnalistika uchun umuminsoniy qadriyatlar uning ijtimoiy mavqeining asosini ham tashkil qiladi. Biroq, hayot hodisalarini tushunish, baholash va hukm qilish jarayonida barcha umuminsoniy qadriyatlarga so'zsiz rioya qilish bir qator qiyinchiliklarga duch keladi. Birinchidan, ularning jurnalistning ijtimoiy pozitsiyasi doirasidagi harakati o'ziga xos bo'lishi va ular qo'llaniladigan vaziyatlarning o'ziga xos xususiyatlariga asoslanishi kerak. Shuningdek, odamlar tomonidan turlicha tushuniladigan erkinlik va adolatning abadiy talablarini ham aniq belgilash zarur. Ikkinchidan, va bu muhim emas, bu umuminsoniy qadriyatlar mavhum shaxs tomonidan qo'llanilmaydi va ular umuman inson ga nisbatan qo'llanilmaydi. Har bir aniq shaxs ma'lum bir guruh belgilarining tashuvchisi sifatida insoniyatga kiritilgan. Har bir inson ma'lum bir sinfga, millatga, mintaqaga, mamlakatga tegishli; Yosh, jins, kasbiy, ta'lim va boshqa xususiyatlar bilan tavsiflanadi. Va har bir guruh jamiyat hayotida tutgan o'rni va boshqa guruhlar bilan munosabatlarining tabiati bilan bog'liq holda, o'zining guruh manfaatlari va qadriyatlarini rivojlantiradi [Hanson, R. E., 2005, 87].

Jurnalistning o'zi hayotda va kasbiy faoliyatida ma'lum ijtimoiy guruhlarining xususiyatlarining tashuvchisi sifatida ishtirok etadi va shunga muvofiq, muayyan guruhlarining manfaatlari va qadriyatlarining vakili, vakili va himoyachisi sifatida ishlaydi. Ma'lum bir ijtimoiy guruh tomonidagi bu ijtimoiy mavqe nafaqat qoralanadi, balki qonunni buzmasdan amalga oshirilsa, ijtimoiy zarur va olijanobdir, chunki uning asosida shaxsning shaxsiy maqomida bo'lsa ham, g'amxo'rlik yotadi.

Albatta, jurnalist shunday deyishi mumkin: "Men o'z ehtiyojlarini himoya qilishni menga topshirgan guruhimning manfaatlari himoya qilaman va ularni umuminsoniy ehtiyojlar bilan birlashtirish ko'pincha mumkin emas". Boshqasi shunday deb e'lon qiladi: "Men umuminsoniy qadriyatlarni himoya qilaman va qo'llab-quvvatlayman, shaxsiy guruh pozitsiyalarida emas, balki umuminsoniy pozitsiyalarda turaman va shaxsiy manfaatlar umumiy manfaatlariga bo'ysundirilishiga yo'l qo'yaman". Umuman olganda, "umumiy yoki xususiy" muqobilning mavjudligi xayoliydir, chunki universal va xususiy guruh ichki o'zaro bog'liq va bir-birini to'ldiradi. Shuning uchun ham har bir jurnalist uchun shaxsiy, ijtimoiy-guruh va umuminsoniy munosabatlarning murakkab aloqalari va munosabatlaridagi (obyektiv va subyektiv) hayotdagi real namoyon bo'lishini tushunish nihoyatda muhimdir. Shaxs jamiyatdan tashqarida bo'lishi mumkin emas va u insoniyatga bevosita emas, balki bir vaqtning o'zida ko'plab guruhlariga mansubligi orqali kiradi (masalan, har bir jurnalist yoshi, jinsi,

milliy, ma'rifiy, ijtimoiy, kasbiy, mintaqaviy va boshqa ko'plab guruhlarga tegishli). Shu bilan birga (agar biz turli guruhlar, ayniqsa sinfiy munosabatlarning o'ziga xos tarixiy shakllarini hisobga olmasak), umuminsoniy gumanistik qadriyatlar asosida guruhlar o'rtasida murosaga kelish yoki hatto konsensusga faqat guruhlarning tor egoistik da'volari va tajovuzlarini qisqartirish orqali erishish mumkin. Bundan tashqari, insonparvarlik talablari tufayli ko'p berilganlar shunchaki oz berilganlarga yordam berishga majburdirlar: boy – kambag'al, kuchli - zaif, sog'lom - kasal va hokazo [MakGrou Xill Irvin, 2005, 96].

Ba'zi jurnalistlar va ommaviy axborot vositalari jamiyatdagi ma'lum manfaatdor guruhlar tomonidan manipulyatsiya qilinadi. Shuning uchun ular demokratiyaning yemirilishiga hissa qo'shadilar, chunki jamoat manfaatlari himoya qilinmaydi. Bundan tashqari, ommaviy axborot vositalari ba'zan o'z jurnalistini xolis xabar berishga majbur qiladi, bu esa jurnalistning o'z demokratik majburiyatini bajara olmasligiga yordam beradi. Yuqoridagilardan siyosiy jurnalistika jamiyatda muhim o'rin tutadi. Biroq, javobgarlikni ta'minlash uchun ular halol hisobot berishlari kerak. Ular o'z hisobotlarida xolis ekanligiga ishonch hosil qilishlari kerak [Aalberg, T. va Curran, J., 2018, 32].

Siyosiy jarayon deganda, davlat siyosatini shakllantirish va yuritish jarayoni deb ta'riflash mumkin; odatda, siyosiy institutlar va ijtimoiy guruhlarning o'zaro ta'siri yoki jamoatchilik fikri va siyosiy rahbariyat o'rtasidagi munosabatlar orqali amalga oshiriladi Siyosiy jurnalistika siyosiy jarayonda markaziy o'rin tutadi. Ko'p jihatdan siyosiy jurnalistika siyosiy jarayonni yoritadi. 21-asr siyosatda ham, jurnalistikada ham keskin o'zgarishlarga duch keldi. Raqamli aloqaning o'sishi siyosiy jurnalistikaga chuqur ta'sir ko'rsatadigan an'anaviy ommaviy axborot vositalarining pasayishiga olib keldi. Ammo shuni ta'kidlash kerakki, har kim o'z imkoniyatlaridan turli yo'llar bilan foydalanadi, insonparvarlik rivojlanishiga yordam beradi yoki to'sqinlik qiladi. Bu o'rinda jurnalistik mas'uliyatning yuksakligini ta'kidlash joiz. Zero, jamiyat farovonligi yo'lida ijodiy yo'nalishdan unumli foydalanish uchun aynan mana shu yuk mas'uldir. Jurnalstning mas'uliyati uning ichki ehtiyojidir. Chunki bugungi demokratik jamiyat qarashlar plyuralizmini nazarda tutadi. Ixtiyoriy tanlov qilish, o'z g'oyaviy va ijodiy pozitsiyangizni mustaqil ravishda aniqlash kerak, va bu erkinlikning to'rtinchi jihati bo'lgan mas'uliyatli ijtimoiy pozitsiyadir. Siyosatchilar va jurnalistlarning o'zaro munosabati yoki muloqot qilish usullari o'zgarayotgan bo'lsa-da, siyosiy jurnalistika siyosiy jarayonda hukmron bo'lib qolmoqda. Siyosiy jurnalistika siyosiy jarayonning asosiy qismi sifatida qaraladi. Siyosiy jurnalistika siyosatni hokimiyat lavozimlarida bo'lganlarni tanqid qilish, maqtash, muayyan siyosiy ishtirokchilarni, raqobat va muammolarni rag'batlantirish orqali taqdim etadi.

20-asrning oxirida ommaviy axborot vositalarida yoritilgan siyosatchilar tomonidan olib boriladigan davlat siyosati kengroq auditoriyani qamrab oluvchi teleradiokompaniyalar va gazetalar doirasida tashkil etilgan siyosiy jurnalistikaning turli, ammo o'ziga xos milliy xilma-xilligi bilan o'zaro bog'liq edi. Bugun ham jurnalistika siyosatning markazida. Siyosiy jurnalistika o'zini kasb va hunar sifatida qaytadan kashf etmoqda. Ular mustaqil ravishda yoki media kompaniyalari uchun ishlaydi.

Xulosa qilib aytganda, jurnalistning o'rni va uning tabiati samarali reportajlar bilan mamlakatning siyosiy jarayonini shakllantirishda muhim ustunni tashkil qiladi. Jurnalstlar va siyosatchilar o'rtasidagi munosabatlar hayratlanarli. Ularning ba'zi hisobotlari hamkorlikda, ba'zilari esa raqib sifatida ko'rib chiqilishi mumkin. Bularning barchasi siyosatchilar va boshqa hukumat amaldorlari tomonidan amalga oshirilgan haqiqiy harakatlarga bog'liq. Biroq, jurnalistlar jamoatchilikni qiziqtiradigan yangiliklarni xabar qilishlari uchun partiyasiz bo'lishlari kerak. Jamiyatdagi siyosat muhokamasi doimo siyosiy jurnalistlarga havola bo'ladi. Shu bois jurnalistlar jamiyatning siyosat haqidagi fikrlash tarzini shakllantiradi. Internet jurnalist ma'lumot to'plashi, tahlil qilishi va ko'proq odamlarga tarqatishi mumkin bo'lgan platformani taqdim etadi. Internetning jurnalistika sifatiga ta'siridan qo'rqish mavjud bo'lsa-da, jurnalist jamoatchilik bilan muloqot qilish uchun ushbu platformadan faol foydalanishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Toshpulatova N., Saidov F. “Jurnalistikaning huquqiy asoslari”. O‘z kitob savdo nashriyoti” 2020
2. Nurmatov A., Toshpulatova N., Do‘stqorayev B., Mo‘minov F., Saidov H., Maxsumova S. “Jurnalistika nazariyasi tarixi va taraqqiyoti”. O‘zbekiston, 2019 y
3. O‘zbekiston Respublikasining «Axborot erkinligi prinsiplari va kafolatlari to‘g‘risida»gi qonuni. T., 2003.
4. Voronova, M. (2013b). Siyosiy jurnalistikaning vazifalari, tamoyillari va shakllari, 3-son, 300-307-betlar.
5. O‘zbekiston Respublikasining «Jurnalistlik faoliyatini himoya qilish to‘g‘risida»gi qonuni. T., 2003.
6. Olmos, L. (1996). Uchinchi to‘lqin tugadimi? Demokratiya jurnali, jild. 7, № 3, 20–37-betlar
7. Dutsyk, D. (2005). Siyosiy jurnalistika. Kiyev: Kyevo-Mohylianska akademiyasi.
8. Aalberg, T. va Curran, J. (2011).
9. Ommaviy axborot vositalari demokratiyani qanday xabardor qiladi. Qiyosiy yondashuv. London, Buyuk Britaniya: Routledge.
10. Lug‘at. M a’lumotnoma. Jurnalistika. Reklama. Pablik Rileyshnz. 1700 ta atama (mualliflar hay’ati) T.,2003.
11. Aalberg, T., Strömbäck, J. va de Vreese, C. Siyosatni strategiya va o‘yin sifatida shakllantirish: kontseptsiyalarni, amaliyotlarni va asosiy topilmalarni ko‘rib chiqish. Jurnalistika, 13(2), 162–178.

СЎЗ САНЪАТИ ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ

8 ЖИЛД, 1 СОН

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА

ТОМ 8, НОМЕР 1

INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

VOLUME 8, ISSUE 1

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000